

DELO

glasilo K...vensko narodno manjšino

STUDIJSKA KNJIŽNICA
VIA GEPPA 9
TRIESTE 312

Nesprejemljivi opomini

Otvoritev Kulturnega doma je bil velik praznik tržaških Slovencev. Tra praznik so vsi Slovenci pričakovali celih 44 let. Začasni Upravni odbor Kulturnega doma, v katerem so sedaj zastopane vse osrednje slovenske prosvetne organizacije, ki delujejo na Tržaškem — razen ene — je na otvoritveno slavnost povabil tudi zastopnika vlade, generalnega komisarja dr. Mazza. Pričakovali smo, da se vsaj na tej svečanosti ustvari tisto vzdušje, ki je nujno potrebno v režimu prave demokracije. Vse je potekalo v najlepšem redu in lahko trdimo, da so vsi prisotni pozitivno ocenili navzočnost uradnega predstavnika republiške vlade.

Doktor Frane Tončič je kot pooblaščenec vseh v časnem Upravnem odboru Kulturnega doma in kot dejanski glasnik vseh Slovencev na Tržaškem, prvi spregovoril na tej slavnosti. Njegove besede so bile iskren izraz premočrtne doslednosti. V imenu vseh Slovencev je izrazil priznanje vladi, da je, čeravno z zamudo, do katere pa je prišlo zaradi birokratskih zapletljajev, izpolnila sprejeto obveznost. S tem je bila, tako poudarjamo mi, le delno povrnjena materialna škoda, ki so jo utrpeli Slovenci še preden so fašisti prišli na oblast. Za dr. Tončičem je stopil na oder Kulturnega doma dr. Mazza. Prvi del njegovega govora je bil primeren. Slišali smo besede: «svoboda», «demokracija», «enakopravnost», pa tudi ugotovitve, da je «rasistična blaznost v nedavni preteklosti prinesla mnogo gorja in žalovanja tudi pri nas». Toda, žal, kmalu smo ugotovili, da so bile te besede izrečene verjetno zgolj zaradi «lepšega» in so zato izzvenele kot nekakšno «blažilo» avtoritarne koncepcije glede na vprašanja pravic slovenske manjšine, koncepcije, ki je nesprejemljiva. Imeli smo vtis, da je komisar dr. Mazza govoril brez sleherne humane topline pravzaprav kakor da hoče koga ustrahovati, namesto da bi se na izrednem in zgodovinskem prazniku Slovencev veselil pomembne manifestacije prijateljstva med Slovenci in Italijani. Oster in zares odbijajoč ton govora je vzbudil mučen vtis na vse prisotne Slovence in na demokratične Italijane. Da sta bila nevolja in takojšen protest zadržana in da se nista izrazila s hrupnim neodobravanjem, se je zahvaliti samo senzibilnosti in dostojanstvu naše publike, ki se je zavedala, da prisostvuje preveč pomembnemu dogodku, da bi reagirala, pa čeprav bi to bilo povsem razumljivo spričo besed in tona, ki nas zelo spominja na druge čase in na druge prilike.

Namesto, da bi vladni zastopnik prinesel pozdrave in voščila, je privlekel na dan opozorila, ki so za nas Slovence nepotrebna in sploh neumestna. Drugače ne moremo tolmačiti npr. besed

«... tako ne bi mogli popuščati, ko gre za dolžno zvestobo državi...» ali «... ne bi mogli trpeti nezakonitega početja, ki bi imelo za posledico, da bi pripadnikom večine omejilo ali onemogočilo izvajanje njihovih neodpovedljivih pravic. (Sic!) Prav s temi besedami se je komisar celo osmešil, ker so pomenile, da slovenska manjšina ogroža italijansko večino. Smešne pa so bile tudi besede, seveda ako niso hote izražale neko pojmovanje pravic narodnih manjšin, ki bi morale biti dokončno pokopane že pred dvajsetimi leti.

Slovenci smo bili «pozvani», naj «premagamo predsodke, nezaupanje, zamere, komplekse "vitimizma"; naj modro in realistično prilagujemo težnje in zahteve možnostim ugoditve, upoštevajoč pri tem pretežno usmerjenost ljudske zavesti; naj ne poslušamo tistih, ki jim gre za motenje vedrine odnosov med obema etničnima skupinama».

(Vprašujemo: kdo naj bi to bili?)

Po teh besedah se zdi, da slovenska narodna manjšina v Italiji (a propos: zakaj ni komisar v svojem dolgem govoru niti enkrat rabil izraza «slovenska narodna manjšina?»), uživa vse pravice, ki jih jamčita demokratična republiška ustava in posebni statut londonskega sporazuma; da je npr. razveljavljen fašistični zakon o osebnih imenih, o popačenju slovenskih priimkov in imen krajev, kjer žive Slovenci; da je uporaba materinega jezika v državnih in javnih uradih zagotovljena; da slovenske kulturne, socialne in športne ustanove prejemajo podporo; da je podžiganje k narodnosti mržnji, ki je tudi z določili londonskega sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja prepovedano (v Trstu, pa tudi v Gorici se periodično ponavljajo šovinistični in fašistični izgredi proti Slovincem in ravno sedanja slovesnost je dokazala, če je to bilo sploh potrebno, da jih je mogoče preprečiti!)

Dr. Mazzi in vladi «levega centra», v imenu katere je govoril, smo prisiljeni reči, da ne «velika večina Slovencev (kot on trdi), ampak vsi Slovenci hočemo živeti in delati v miru. To je pravilno in v imenu vseh Slovencev poudaril dr. Tončič, predsednik začasnega Upravnega odbora Kulturnega doma, ko je vse poslušavce (tiste, ki smo bili v dvoranah in tiste, ki so govor poslušali po radiu) spomnil na gorje, ki so ga Slovenci pretrpeli. (S tem v zvezi si dovoljujemo dodati še to, da prispevek za Kulturni dom, pa četudi je pomemben, ni dar vlade, ampak le delno, zelo zapoznelo in samo materialno povračilo za škodo, ki so jo Slovenci utrpeli še predno je prišel fašizem na oblast. Kot dar lahko štejemo samo tiste in ne napomembne prispevke, ki so bili nabrani v Sloveniji

in Jugoslaviji sploh, med Slovenci v Trstu, Ameriki in drugod. In za ta dar smo jim mi, ki bomo razvijali in krepili svoje kulturno življenje v novem domu, srčno haležni!)

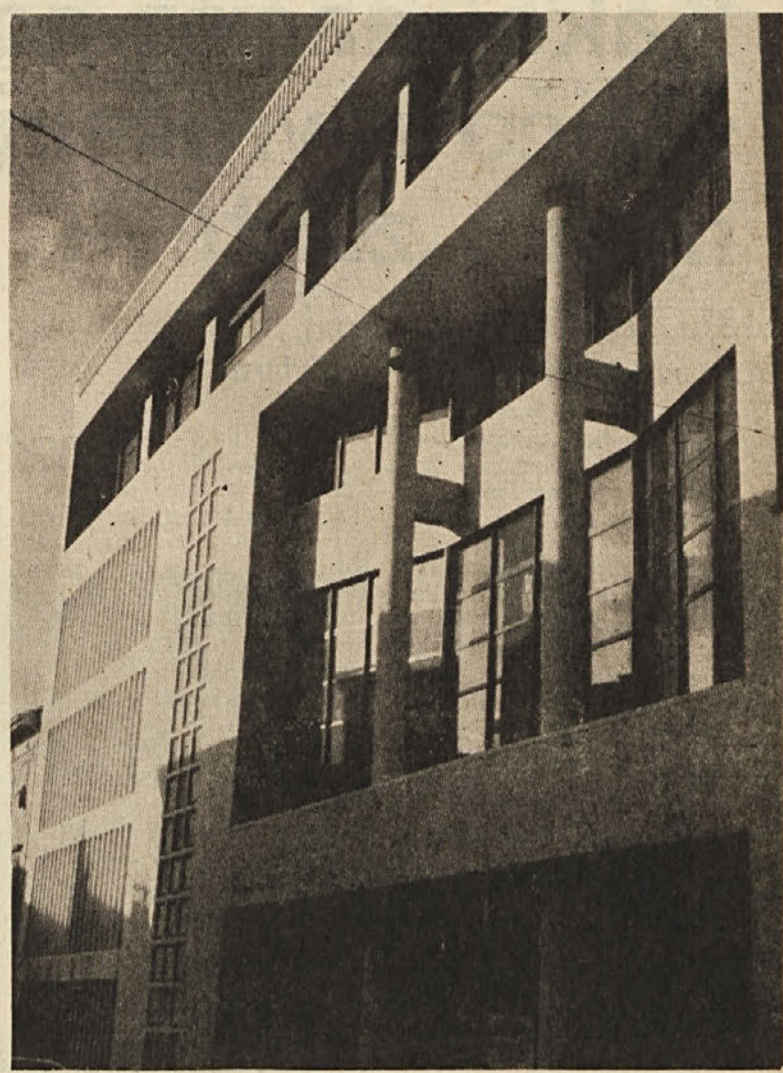
Govor o «motenju vedrosti odnosov med dvema etničnima skupinama» bi lahko bil umesten v Gornjem Poadižju ali pa v nekaterih krogih, ki so še pred nedavnim podžigali narodnostno mržnjo, ne da bi bili za to kaznovani kot predvidevajo določila posebnega statuta londonskega sporazuma!

V zvezi v vsebino in tonom

MIRKO KAPELJ

(Nadaljevanje na 6. strani)

Naš skupni dom

V soboto je bil v Trstu slovesno otvorjen nov Kulturni dom. 44 let so tržaški Slovenci čakali ta dan. Prispevek, ki ga je dala vlada za gradnjo tega doma je le en del povračila materialne škode ki so jo Slovenci utrpeli pod fašizmom. (O novem domu pišemo tudi na naslednjih straneh.)

Huda ekonomska kriza na Goriškem

Država ne le da ima polno pravico, ampak tudi dolžnost, da kontrolira kako se trosijo milijarde davkoplačevavcev

Ekonomska kriza v goriški pokrajini, ki je izbruhnila v vsej dramatičnosti pred približno dvema mesecema zaradi začasnega odpusta 300 delavcev in delavk predilnice v Podgori in Ronkah, postaja vedno težja. Po naslednjem odpustu še 500 delavcev je v teh dneh vodstvo tovarne sklenilo, da zapre za 15 dni tovarno v Podgori in za cel mesec ono v Ronkah. Če temu sklepu prištejemo še stotine odpustov, začasnih odstavitev, zmanjšanje delovnega časa, kar se že dogaja v številnih drugih tovarnah v goriški pokrajini in če takemu stanju dodamo še

rala biti tenkočutna do težkega položaja tolikih delavskih družin.

Komunisti so jasno izrazili svoje stališče v razglasih, lepkih in letakih. Potrebno je, da vladne oblasti takoj posežejo in odstranijo vzroke sedanje krize. Da se ta poseg uresniči pa je potrebno, da vse prebivalstvo enotno nastopi in odločno izrazi zahteve in potrebe pokrajine, kateri se dan za dnem slabšajo perspektive za nadaljnji gospodarski obstoj in razvoj. Vladni poseg je potreben predvsem, za predilnico v Podgori, kajti država je poklonila (po ustanovi za prosto cono) lastniku tovarne Tonelliju milijarde z namenom (tako pravi zakon), da se ohrani raven zaposlitve.

Zato ima država v sedanjem kritičnem položaju ne samo polno pravico, ampak tudi dolžnost, da kontrolira, kako se trosijo milijarde davkoplačevavcev in zahtevati, da industriji zajamčijo delavcem pravico do zaposlitve.

„DELO“
v vsako slovensko delavsko in kmečko družino!

Današnja številka je izredna. V glavnem je posvečena velikemu kulturnem dogodku tržaških Slovencev: otvoritvi Kulturnega doma v Trstu. Zato je izšla dva dni pred napovedanim datumom izida.

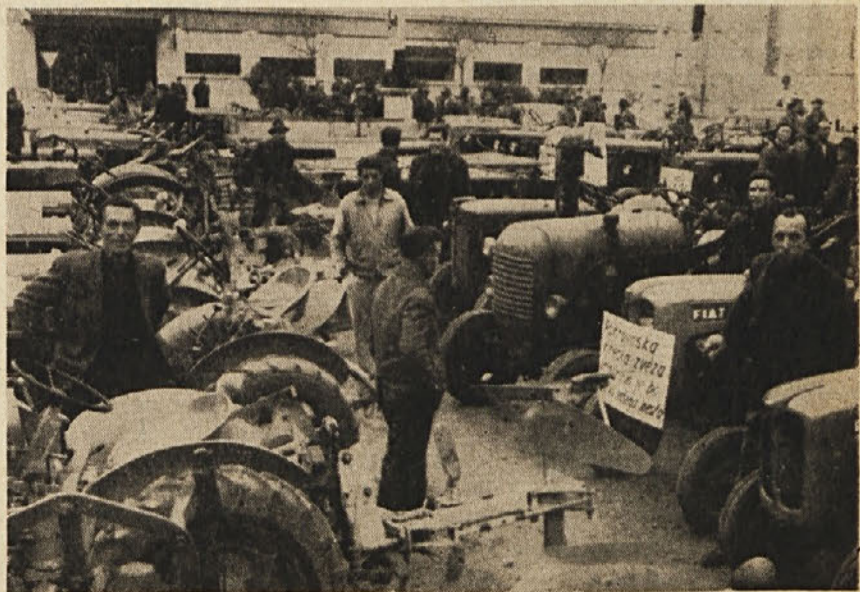
UREDNIŠTVO

krizo v drabeništvu, imamo jasno sliko drastičnega ekonomskega stanja goriške pokrajine, katera prenaša bolj kot druge pokrajine, posledice konjunktura.

Kakšno je pa stališče političnih sil na Goriškem, predvsem Krščanske demokracije do takega gospodarskega stanja?

Krščanska demokracija trmasto zavrača predlog komunistov, da bi prišlo do enotnega nastopa. In to samo zato, da se ne zameri vladi.

Enako stališče imajo socialdemokrati in tudi Delavska zbornica CISL, čeprav bi slednja mo-

Slovenski kmetje iz Standreža protestirajo proti nameravani razlastitvi njihovih zemljišč. (Daljši sestavek objavljamo na 2. strani lista)

Kako reagira goriška DC spričo zavračanja sleherne njene „zahteve“

Protesti strank, organizacij in kmetov proti raznarodovalnim načrtom

Prejšnji teden je odpotovala v Ljubljano goriška delegacija, ki so jo sestavljali župan Gallarotti, predsednik pokrajinske uprave Chiantarolli in predsednik Trgovinske zbornice Rigonat. Goriški delegaciji sta se pridružila tudi predsednik komune Nova Gorica Štrukelj in zvezni poslanec Milan Vižintin. Namen obiska je bil razpravljati o problemu avtoceste Palmanova - Gorica - Ljubljana, ki naj bi spajala italijansko in jugoslovansko avtocestno mrežo.

Slovenski voditelji so ponovno izrazili navdušenost za izvedbo tako važne graditve, pri kateri sta življenjsko zainteresirani tako Gorica kot Nova Gorica. Med drugim so povedali, da so na jugoslovanski strani že v velikem napredku bodisi v pripravah načrtov, kot pri iskanju sredstev za financiranje.

Da je tako, smo že davno vedeli. Zapreke namreč ne prihajajo z jugoslovanske strani, ampak s strani italijanske vlade. V resnici v petletnem državnem načrtu ni predvidena spojitev avtocest z Jugoslavijo (medtem ko so predvidene spojitve s Francijo, Svico in Avstrijo) in ni niti omenjena izgradnja cestnega odseka Palmanova-Gorica. Tudi sama deželna vlada je morala ugotoviti to pomanjkljivost v svojem dokumentu zahtev za Furlanijo-Julijsko krajino.

Kaj so torej hoteli v Ljubljani goriški demokristjanski voditelji? Ali ne bi šli morda raje v Rim, da bi videli kdo in zakaj se temu upira?

Toda tu se je treba malo obširneje pogovoriti.

Ni samo glede avtoceste, da naletimo v Rimu na odločno in trajno odklonitev; tudi pri drugih problemih, ki se tičejo obmejne politike z Jugoslavijo pridemo do istega zaključka: isto je z vprašanjem okrepitev železniškega prehoda z Gorico in isto z vojaškimi služnostmi v naši deželi. Vse goriške zahteve zavračajo (in medtem dalje gradijo vojaške objekte za račun NATO).

Kako reagira goriška Kršćanska demokracija spričo zavračanja sleherne njene zahteve?

Reagira s tem, da zapuša zahteve, ki jih je leta postavljala le da ne bi nadlegovala vlado. To je bilo jasno razumeti, ko je goriški občinski svet razpravljal o regulacijskem načrtu in conskih načrtih za gospodarske in ljudske izgradnje (zakon 167). Tako gradnja industrijske cone kot gradnja ljudskih hiš sta bili predvideni na področju med Standrežem in Sovodnjami, na področju, ki je strnjeno naseljeno s slovenskim prebivalstvom in bogato po visoko specializiranem vrtnarstvu, ki služi tako Gorici kot Trstu. To področje so izbrali zato, ker drugega področja, pri Ločniku, ki je širše, bolj odprto in z manj rodovitno zemljo, niso sploh vzeli v poštev zaradi vojaških služnosti in bunkerjev. Vsi so protestirali proti rešitvi, ki jo je izbral občinski odbor: KPI, PSI, PSDI, SDZ, SKGZ, Kmečka zveza. Neposredni obdelovalci zemlje, Delavska zbornica in več kot 200 kmetovalcev, vsi so predložili prizive. Proti so se izrazile tudi kmetijska komisija Trgovinske zbornice in celo liberalci. KPI

je utemeljila svojo protivnost s tem, da graditi ljudske hiše pri Standrežu pomeni raznaroditi čisto slovensko vas in uničiti bogato vrtnarsko gospodarstvo. Kmetje so prišli na ulice s svojimi traktorji in protestirali proti načrtom in nameravam razlastitvam. Toda doslej ni nič pomagalo upiranje vsega mesta. Demokristjanski občinski odbor je raje tvegala nepopularnost kot da bi zahteval od vlade, da zmanjša težko vojaških služnosti.

Ob tej priložnosti smo lahko videli, da je KD zapustila stališča, ki jih je imela nekdanj, ko se je tudi v tisku »zavzemala« za spremembo zastarelih zakonov o vojaških služnostih. V zameno je privlekla na dan teorijo, da je boljše zahtevati od vlade »protiusluge za neugodnosti in žrtve, ki jih je, posoška skupnost prisiljena prenašati za narodno obrambo in strateške načrte NATO.

To ne pomeni napraviti iz Gorice »mostišče« s socialističnim narodom in zlasti z Jugoslavijo; in ne »vzhodna vrata Italije« (kot so nekdanj dejali), marveč napraviti iz nje »izložbo« zahoda, pravcati italijanski »mali Berlin«.

Da je to res, dokazuje članek, ki je bil pred dnevi objavljen v listu »Piccolo« in v katerem se pravi, da mora Gorica postati »pokrajina primerjave« za obmejno prebivalstvo in da mora vlada za Gorico izvajati »posebno politiko ocenjevanja prvenstveno narodnega značaja«.

Spričo tega, kam gre toliko opevana »politika prijateljstva« in sodelovanja, ki jo hoče Kršćanska demokracija — kot že ieta trdi — voditi do Jugoslavije? Po tej poti se prav gotovo ne more zgraditi v Gorici kaj solidnega in trajnega: tako se gradi na pesku!

Treba je imeti več poguma, več zaupanja v uspeh politike miru. Treba je ponovno in še bolj odločno (prav v teh trenutkih gospodarske krize) predložiti svojstveno funkcijo »italijanskih vzhodnih vrat«, ki jo ima Gorica zaradi njenega zemljepisnega in političnega položaja. Toda za to je treba predvsem zapustiti nesmiselni anti-komunizem, ostreti se slehernega vladnega »kondicioniranja« in združiti vse sile mesta in pokrajine v boju, da se našemu prebivalstvu zagotovi bodočnost odprta napredku v miru in prijateljstvu med tu živječimi narodi.

Goriški demokristjanski občinski odbor je sklenil, da spremeni rodovitna polja pri Standrežu v industrijsko področje. Vse to iz raznarodovalnih namenov

Samo zaradi volitev?

»Rinascita Agricola«, petnajstdnevnik, ki ga izdaja istoimenska ustanova je tik pred volitvami izdala tudi dve strani obsegajočo prilogo »v slovenščini«. Kot je znano omenjena ustanova prejema 500.000 lir podpore od tržaške pokrajinske uprave.

»Rinascita Agricola« se doslej še nikoli ni zavedla dejstva, da je nad 90% kmetov na Tržaškem slovenske narodnosti. Slovenskim kmetom je vsa leta pošiljala samo italijanski list. O tem smo pisali že pred časom.

Kot je znano so demokristjani sklenili, da »razbijejo rdeči obroč, ki obkroža Trst«. Tudi »Rinascita Agricola« naj bi pomagala uresničevati ta sklep. Zato je izšla s prilogo v... slovenščini, a še kakšni slovenščini! In povrh vsega tudi s sliko kavalirja Corberija, dosedanega od-

bornika za kmetijstvo, ki ga seveda predstavlja samo v italijanski.

Z nastopom dežele in decentralizacijo sodalnih kmetijskih bi morda po krajini možnost novih in uspešnih posred, kar jih trdijo vsi tako zelo vse vsaki kmetijski lastnik, saj vsi imajo svoje sile in v vsaj delavnosti od racionalne in moderne proizvodnje in blisk, pri do trgovskega vrednotenja na vsi tujih trženjskih podelitok.

R. A. PRILOG Št. 3

POKRAJINA in kmetijstvo

POKRAJINSKA uprava ima na podlagi zakona o upravi decentralizacije vsakega področja kmetijskih dejavnosti. Zelo to ni malo pomembna stvar, ki je lasten temu ustanovi — dual se omenjen z obveznostmi finančne napade — pomagajo uradni ljudi v podporo kmetijstva, tako po tleh, toliko in toliko kmetijskih dejavnosti.

Z nastopom dežele in decentralizacijo sodalnih kmetijskih bi morda po krajini možnost novih in uspešnih posred, kar jih trdijo vsi tako zelo vse vsaki kmetijski lastnik, saj vsi imajo svoje sile in v vsaj delavnosti od racionalne in moderne proizvodnje in blisk, pri do trgovskega vrednotenja na vsi tujih trženjskih podelitok.

Gen. ad. ... (illegible text)

Imenovanje študijske Komisije za živinorejska vprašanje dežele

(Za rešiti naša živinorejska vprašanja)

Volilni izidi na Tržaškem

Pokrajinske volitve

Na posameznih voliščih so bili rezultati naslednji:

- Občina Dolina**
- Na posameznih voliščih so bili rezultati naslednji:
- Volišče 1 - Dolina**
KPI 135 - DC 33 - PSDI 8 - Indip. 4 - MSI 2 - PSI 38 - PLI 5 - PRI 2 - SL 96 - PSIUP 9 - UNE 1.
 - Volišče 2 - Dolina**
KPI 176 - DC 66 - PSDI 5 - Indip. 2 - MSI 3 - PSI 42 - PLI 1 - PRI 2 - SL 90 - PSIUP 21 - UNE 0.
 - Volišče 3 - Boljunec**
KPI 177 - DC 34 - PSDI 12 - Indip. 8 - MSI 2 - PSI 56 - PLI 6 - PRI 0 - SL 78 - PSIUP 5 - UNE 0.
 - Volišče 4 - Boršt**
KPI 177 - DC 34 - PSDI 12 - Indip. 2 - MSI 2 - PSI 45 - PLI 5 - PRI 1 - SL 112 - PSIUP 4 - UNE 0.
 - Volišče 5 - Ricmanje**
KPI 282 - DC 24 - PSDI 14 - Indip. 2 - MSI 0 - PSI 28 - PLI 1 - PRI 0 - SL 51 - PSIUP 16 - UNE 0.
 - Volišče 6 - Domjo**
KPI 209 - DC 97 - PSDI 18 - Indip. 3 - MSI 7 - PSI 26 - PLI 2 - PRI 0 - SL 53 - PSIUP 13 - UNE 1.
 - Volišče 7 - Pesek (Gročana - Draga)**
KPI 45 - DC 27 - PSDI 4 - Indip. 1 - MSI 14 - PSI 9 - PLI 1 - PRI 1 - SL 67 - PSIUP 2 - UNE 0.
 - Volišče 8 - Mačkolje - Prebeneg**
KPI 131 - DC 22 - PSDI 8 - Indip. 3 - MSI 5 - PSI 14 - PLI 0 - PRI 1 - SL 157 - PSIUP 6 - UNE 1.
 - Volišče 9 - Domjo**
KPI 149 - DC 195 - PSDI 36 - Indip. 9 - MSI 56 - PSI 30 - PLI 28 - PRI 17 - SL 4 - PSIUP 9 - UNE 1.
- Občina Devin-Nabrežina**
- Na posameznih voliščih so bili rezultati naslednji:
- Volišče 1 - Nabrežina center**
KPI 103 - DC 28 - PSDI 8 - Indip. 1 - MSI 1 - PSI 34 - PLI 4 - SL 71 - PSIUP 4.
 - Volišče 2 - Nabrežina postaja**
KPI 71 - DC 124 - PSDI 17 - Indip. 3 - MSI 7 - PSI 34 - PLI 17 - SL 52 - PSIUP 9 - UNE 2.
 - Volišče 3 - Nabrežina kamnolomi**
KPI 191 - DC 147 - PSDI 48 - Indip. 4 - MSI 14 - PSI 46 - PLI 26 - PRI 3 - SL 99 - PSIUP 13.
 - Volišče 4 - Sestlan**

- KPI 81 - DC 167 - PSDI 21 - Indip. 12 - MSI 25 - PSI 23 - PLI 44 - PRI 1 - SL 73 - PSIUP 5.
- Volišče 5 - Devin**
KPI 104 - DC 162 - PSDI 34 - Indip. 9 - MSI 33 - PSI 20 - PLI 37 - PRI 1 - SL 71 - PSIUP 9 - UNE 1.
- Volišče 6 - Mavhinje**
KPI 100 - DC 30 - PSDI 9 - Indip. 6 - MSI 4 - PSI 13 - PLI 2 - PRI 2 - SL 117 - PSIUP 6.
- Volišče 7 - Sempolaj**
KPI 187 - DC 20 - PSDI 6 - Indip. 3 - PSI 20 - PLI 1 - PRI 1 - SL 96 - PSIUP 1.
- Volišče 8 - Nabrežina center**
KPI 146 - DC 73 - PSDI 23 - Indip. 1 - MSI 7 - PSI 37 - PLI 20 - PRI 1 - SL 129 - PSIUP 5 - UNE 1.
- Volišče 9 - Štivan (Medja vas ribiško naselje)**
KPI 111 - DC 266 - PSDI 22 - Indip. 1 - MSI 8 - PSI 18 - PLI 40 - PRI 9 - SL 43 - PSIUP 8.
- Volišče 10 - Sestlan (ezuli)**
KPI 41 - DC 317 - PSDI 27 - Indip. 3 - MSI 31 - PSI 24 - PLI 18 - PRI 8 - SL 20 - PSIUP 3 - UNE 2.

Občinske volitve

- Na posameznih voliščih so bili rezultati naslednji:
- Volišče 1 - Nabrežina center**
Občinska enotna lista 109 - DC 31 - PLI 3 - PSI 33 - PSDI 3 - SL 72.
 - Volišče 2 - Nabrežina postaja**
Občinska enotna lista 75 - DC 116 - PLI 16 - PSI 41 - PSDI 12 - SL 49.
 - Volišče 3 - Nabrežina kamnolomi**
Občinska enotna lista 188 - DC 162 - PLI 22 - PSI 83 - PSDI 40 - SL 95.
 - Volišče 4 - Sestlan**
Občinska enotna lista 90 - DC 176 - PLI 48 - PSI 33 - PSDI 18 - SL 73.
 - Volišče 5 - Devin**
Občinska enotna lista 98 - DC 158 - PLI 61 - PSI 41 - PSDI 29 - SL 65.
 - Volišče 6 - Mavhinje**
Občinska enotna lista 112 - DC 134 - PLI 5 - PSI 20 - PSDI 8 - SL 108.
 - Volišče 7 - Sempolaj**
Občinska enotna lista 200 - DC 16 - PLI 0 - PSI 19 - PSDI 7 - SL 88.
 - Volišče 8 - Nabrežina center**
Občinska enotna lista 136 - DC 77 - PLI 17 - PSI 51 - PSDI 22 - SL 132.
 - Volišče 9 - Štivan (Medja vas ribiško naselje)**
Občinska enotna lista 119 - DC 282 - PLI 52 - PSI 30 - PSDI 21 - SL 34.
 - Volišče 10 - Sestlan**
Občinska enotna lista 41 - DC 340 - PLI 37 - PSI - 31 - PSDI 27 - SL 22.

Dr. Sfiligoj in dc

Dr. Avgust Sfiligoj, predsednik Slovenske demokratske zveze v Gorici, je v reviji »Trieste« (št. 63, oktober-november 1964, stran 32) zapisal, da je bil prav on tisti, ki je odločil, da je Slovenska demokratska zveza v Gorici pozvala goriške Slovence, naj na političnih volitvah leta 1958 in 1963 volijo za kandidate goriške demokristjanske stranke. Dr. Sfiligoj, ki je ponosen na uspeh, ki ga je s tem dosegel, dodaja še, da se mu je za doseženi uspeh toplo in pristržno zahvalil tajnik goriške demokristjanske stranke in da se bo (dr. Sfiligoj) v nadaljnjem boju proti komunizmu še srečal z demokristjani, da bodo nedvomno tudi v bodoče sodelovali...

Sfiligoj ni zapisal, ali so mu (Nadaljevanje na 6. strani)

Svečana otvoritev Kulturnega doma v Trstu

Po 44 letih smo zopet dobili naš Kulturni dom, ki smo ga izgubili v času fašističnega terorja. Novi Kulturni dom bo služil kulturnemu izžvljanju vseh Slovencev na tem ozemlju in obenem vršil dvojno poslanstvo, ki ne bo smelo biti plod raznorovalne politike in nacionalizma. Zbliževanje dveh kultur, italijanske in slovenske, za skupno stvar miru in spoštovanja najosnovnejših človeških pravic.

V soboto 5. decembra smo ga svečano otvorili ob prisotnosti predstavnikov oblasti in vsega kulturnega in političnega življenja obeh narodnosti. Že dalj časa se je govorilo o otvoritvi Kulturnega doma. Po slovenskih kroških, organizacijah, slovenskih domovih. In ko so delavci odstranili zadnjo leseno ograjo, ki je stala osem let pred domovim vhodom, so se mimoidoči podzavestno oddahnili in ugotovili, da je prišlo slednjič do otvoritve.

V soboto dopoldne je bilo v Domu še kar precej dela. Delavci, snažilke in električarji so neprestano popravljali, urejevali in postavljali, kar je manjkalo. Nekateri so pokukali skozi steklena vrata in videli osebje, kako je «letalo» iz ene dvorane v drugo.

Že pred napovedano uro otvoritve so se pričeli zbirati povabljeni. Nekateri z resnimi, drugi prešernimi obrazi. A na vseh teh obrazih je bilo jasno razbrati navdušenje. Nekateri so si takoj ogledali prostore, drugi pa so počakali svoje prijatelje in znance ter tu pa tam obujali spomine na tiste tragične dogodke leta 1920. In mnogo takih smo slišali, ki so pravili: «Zrel mož sem bil pa sem pričel jokati, ko sem videl Narodni dom v plamenih».

Nato so pričeli prihajati predstavniki raznih ustanov in organizacij, župani naših podeželskih občin, slovenski pokrajinski in deželni svetovavci, predstavniki raznih kulturnih italijanskih ustanov in strank, političnih skupin in gospodarskih ustanov.

Foyer pritičja je bil že napoljen z gosti, ko je prišel predsednik deželnega sveta dr. Rinaldini. Za njim pa še tržaški župan dr. Franzil, predsednik pokrajine dr. Delise in drugi.

Med povabljeni smo opazili tudi senatorja Vidalija, poslanko Bernetičevo, demokristjanskega poslanca Corrada Belcija in rektorja univerze prof. Origoneja, jugoslovanskega generalnega konzula Janhubo, šolskega skrbnika, prof. Udimo, tržaškega kvestorja Paceja, ravnatelja tržaške radijske postaje dr. Candussija idr. Med gosti so bili tudi številni pisatelji in umetniki, profesorji in učitelji, gledališki igralci, predsedniki prosvetnih društev in številni predstavniki osrednjih slovenskih prosvetnih organizacij ter predstavniki tiska.

Poleg teh so prišli na svečano otvoritev tudi gostje iz Slovenije in Koroške.

Med gosti je bil tudi dr. Jože Dekleva, predsednik izvršnega odbora za zgraditev Kulturnega doma v Trstu, ki je kljub boleznem, ki ga tare že mnogo let, prišel na svečano otvoritev.

Nekoliko po 21. uri je prispel tudi vladni komisar dr. Libero Mazza, ki je na svečanosti uradno zastopal vlado. Po njegovem prihodu so odšli povabljeni v gledališko dvorano. Pred vstopom v dvorano pa je dr. Oblak, predsednik družbe «Dom» izročil ključ kulturnega doma dr. Tončiču, predsedniku začasnega Upravnega odbora. Ko so gostje zasedli svoja mesta, je stopil na oder dr. Frane Tončič, ki je najprej v italijanščini pozdravil za-

stopnike oblasti, nato pa nadaljeval otvoritveni govor v slovenščini, ki ga je prevedel tudi v italijanščino. Sledil mu je dr. Mazza, nakar je član SG Joško Lukeš prebral komisarjev govor v slovenščini.

Sledil je slavnostni instrumentalno-vokalni koncert, ki so ga pod dobro izvežbano taktirko prof. Oskarja Kjudra izvajali pomnoženi orkester Glasbene Matice, pomnoženi mešani pevski zbor «Jacobus Gallus» ter moški

zbor s Proseka-Kontovela. Zbor sta uvežbala prof. Ubald Vrabec in prof. Igancij Ota. Solista sta bila Fedja Rupel in Danilo Merlak, recitator pa Stane Raztresen.

Prva je bila na vrsti Mirkova uvertura VIDOJKA, ki je izzvenela po svoji domači motiviki in izredni in pristni melodičnosti pravi užitek tako za poslušavce kot izvajavce.

Nekaj izredno presenetljivega pa je bil Vrabčev PUNT, kanta-

ta za bas solo, mešani zbor in orkester. Ubald Vrabec je vlil v to svojo najnovejšo kantato vso svojo najboljšo voljo in dosegel izreden učinek. Avtor je znal svoje delo zapečatiti s tragiko značnega tolminskega kmečkega punta. Izvajavci so povsem dojeli bistvo kantate in napravili iz nje pravo mojstrovino.

Sledila je Merkujeva kantata za recitatorja, moški zbor (pel je zbor s Proseka-Kontovela) in orkester, op. 41 «ENO BESEDO»

po besedilu Srečka Kosovela. Za Merkuja pa gre posebna pohvala. Predvsem moramo omeniti, da sega zelo rad po našem kraškem pesniku Srečku Kosovelu. Čigar borbena lirika in osebno-duševno trpljenje ustrezata Merkuju za stvaritve njegovih najboljših kompozicij. Merku nas je s tem delom zopet presenetil z nečim novim, aktualno modernim, ki teži po novem in so dobrem ustvarjanju. Mogoče bi to delo zahtevalo na strani orkestra več vaj, kajti nekatere finese, ki so značilne pri Merkuju, so izpadle ne povsem v skladu z duhom kantate.

Program se je zaključil z Vrabčevo «ZDRAVICO», za moški zbor in orkester, ki je bila deložna velikega aplavza in priznanja.

Orkester je bil pod vodstvom Oskarja Kjudra, vseskozi dober izvajavec predvajanih del. Prof. Oskar Kjuder pa je vlil v ta koncert vso svojo sposobnost. V orkestru GM je našel dober res odličen element.

Prvi koncert Glasbene matice pa ni vreden pohvale samo zato, ker je imel na sporedu le domače skladatelje in prekosil vse dosedanje koncerte, ampak zato, ker z njenim prvim koncertom v Kulturnem domu, so upada tudi otvoritev tega našega hrama, ki bo zapisan z zlatimi črkami v zgodovino naših ljudi v Italiji.

Po koncertu so vsi gostje odšli v družabne prostore, kjer je bila tudi zakuska ter na ogled Doma. V mali dvorani so si gostje ogledali tudi zelo okusno urejeno razstavo tržaških slovenskih likovnih umetnikov.

V nedeljo popoldne je bil drugi koncert, namenjen profesor-skemu zboru in dijakom tržaških srednjih šol, zvečer pa je bil zadnji koncert, namenjen širšemu krogu povabljenec.

SERGIJ VERČ

Otvoritveni govor je imel dr. Frane Tončič predsednik začasnega Upravnega odbora Kulturnega doma. Med drugim je poudaril: «V tem kulturnem domu ne bo smelo biti mesta za podžiganje strankarskih strasti in nerodnostnih sporov; biti bo moral torišče za naše plemenito kulturno tekmovalstvo». V začasnem Odboru za upravo Kulturnega doma so: Slovenska kulturno-gospodarska zveza, Slovensko-hrvatska ljudska prosveta, Krožek slovenskih izobražencev in krožek Misel in delo. Slovenska (katoliška) prosveta zaenkrat še ne sodeluje v skupni upravi

Opis moderno urejene zgradbe

Na zemljišču, kjer stoji Kulturni dom, je bila svoj čas kemična tovarna. Utesnjeno med druge zgradbe se zemljišče dotika Ulice Petronio v dolžini 40 metrov; ozki pas, ki se v dolžini 12 m dotika Ulice Luciani, je bil od glavnega dela zemljišča, ki meri 1900 kv. metrov, oddeljen in zazidan s stanovanjsko hišo, ki vključuje tudi stanovanje za hišnika. Vmesna dvorišča so po površini majhna, tako da znaša zazidana površina 1780 kv. metrov. Prostornina celotne zgradbe znaša 46.000 kub. metrov.

Omenjena površina zemljišča je projektantu narekovala, da funkcionalnost gledališča uredi tako, da pritičje porabi za vhodni foyer z garderobo za občinstvo in blagajno ter da za dvorano z odrom v nadstropju izrabi celotno širino in dolžino parcele.

Human umik v pritičju daje možnost mirnega vstopa in izstopa v ozki ulici. Po nekaj stopnicah se povzpemo skozi vetrnik v glavni ali vhodni foyer s površino 440 kv. metrov. Tla glavnega foyerja so iz naravnega kamna iz Hotavclj, Drenovega griča in makedonskega sivca, leva stena, ob kateri je blagajna, je deloma obložena s hotavcljanom, ob garderobi za občinstvo pa z lesom paduk. Obloga na zadnji in desni strani je iz domačih dekoriranih emajliranih pečnic. Stebri so obloženi s steklenim mozaikom, strop je iz okrasnih mavčnih plošč. Razgibanost vhodnega foyerja, ki sega v globino celotnega zemljišča, je z bogato obdelanimi elementi,

izredno zanimiva posebno ob umetni razsvetljavi.

Po širokem dvojnem stopnišču, nad katerim visi velik lesteneč iz muranskega stekla, se iz vhodnega foyerja povzpemo v foyer parterja s površino 230 kv. metrov, ki ima prav tako tla iz makedonskega kamna s šahovskim motivom v diagonali, in stene obložene s pečnicami in lesom padukom ter stropom iz mavčnih plošč, s katerega visi 7 majhnih lestencev iz muranskega stekla. Tudi zaključna venca, z belim mozaikom obloženih stebrov, sta iz muranskega stekla. V levi steni je vdelan bar, v niši visi gobelin, ki je bil izdelan po osnutku slikarja Lojzeta Spacala. Iz tega foyerja vodi dvoje vrat v parter dvorane.

Dvorana in prostori v nadstropjih

Enakovredna vidljivost za vsak sedež je diktirala naklon parterja in balkona in s tem prispevala h končnemu oblikovanju profila dvorane.

Parter ima 13 amfiteatralno razporejenih vrst s 318 sedeži, razdeljenimi v tri sektorje. Stopničasta tla parterja so prekrita s prilepljeno preprogo moquette. Stene so na spodnji strani obložene z leseno oblogo venge, na zgornji strani pa z dekorativnimi mavčnimi ploščami. Zunanjo steno balkonke ograje krasijo pirotske preproge. Lebdeti strop v dvorani s centralnim izrezom, zapolnjenim z muranskim steklom, indirektna svetloba vzdolž stenskih oblog, bal-

konske ograje in pod balkonom, omogočajo bogato stopnjevanje svetlobnih efektov.

Balkon je izvršen v enakem materijalu kot parter. Ima 270 kv. metrov površine in 232 sedežev, razporejenih v osem vrstah v dveh sektorjih.

Skupno število sedežev v dvorani je torej 550.

Na balkon pridemo iz vhodnega foyerja skozi vrata na levi strani po glavnem stopnišču, ki vodi mimo foyerja parterja v drugo nadstropje, kjer je foyer balkona.

Foyer balkona, ki meri 170 kv. metrov, ima dokaj nižji strop kot ostali foyerji. Urejen je tako, da bodo v njem tudi slikarske razstave. Zato so stene obložene s tapetami iz slame, pretkane z nitmi, in je opremljen s karnisami ter posebnimi svetili.

Glavno stopnišče, ki je široko 6,40 metrov, povezuje vse foyerje in družabne prostore v celoto. Stopnice in tla so obložena s ploščami iz istrskega kamna, na stelah je nalepljen linolej.

V najvišje nadstropje ob glavni fasadi pridemo po glavnem stopnišču. Tu je dvoranica s površino 190 kv. metrov, primerna za predavanja in podobno. Skupno z dvo-nadstropno okrepčevalnico pa se lahko uporabi za družabne prireditve.

Sprednja in zadnja stena dvorance sta obloženi z lesom macore in ju krasijo šest intarzij slikarja Avgusta Černigoja. Na balkonu okrepčevalnice je umetniška slika

Jožeta Cesarja, spodaj pa slikane panelke Avrelia Lukežiča in akvareli Roberta Hlavatyja.

Terasa na vrhu bo lahko služila za zbirališče.

Nad zadnjim delom dvorane so kabine za reflektorje in so urejene tako, da bodo lahko služile za projekiranje filmov.

V času, ko ni prireditev in so glavni vhodi zaprti, se uporabljajo za vhod v zgradbo vrata na levi steni vhodnega pokritega prostora. Veža je obložena s hotavcljanom, del stopnišnega okna, ki gleda v vežo, pa je okrašen s kompozicijo iz večbarvnega stekla; to je delo slikarja Klavdija Palčiča. Od tu pridemo v trakt za igralce in upravo.

Prostor za orkester s površino 105 kv. metrov lahko sprejme 60 do 70 članov.

Nivo odra je narekovala lokacija. Njegova površina s stranskim odrom znaša 450 kv. metrov. S prekritjem prostora za orkester se oder še poveča in približa gledalcem. Premer krožnega odra je 11 metrov in bo lahko opremljen s štirimi pogreznici. Višina odrskega prostora do vrvišča znaša 20 metrov.

Odrska odprtina ima širino 14 m in višino 9 m. Zelezno zaveso, ki za tako majhne gledališke dvorane ni predpisana, nadomešča dekorativna zavesa, tiskana s stiliziranimi folklornim motivom v skladu s tapeto balkonske ograje. Dru-ga, temnorjava zavesa tvori z ob-(Nadaljevanje na 6. strani)

Kulturni dom naj bo torišče za naše skupno in plemenito kulturno tekmovanje

Iz otvoritvenega govora dr. Tončiča predsednika začasnega Upravnega odbora Kulturnega doma

Iz govora, ki ga je na otvoritveni svečanosti v Kulturnem domu imel predsednik začasnega Upravnega odbora Kulturnega doma, dr. Frane Tončič, smo povzeli naslednje:

«Po naročilu slovenskih prosvetnih organizacij v Trstu, ki sestavljajo začasni upravni odbor Kulturnega doma in v imenu slovenske manjšine, ne kot njen politični zastopnik — ker to nisem — pač pa kot glasnik — v tem svečanem trenutku — vseh Slovencev v Trstu in v deželi, ki smatrajo ta Kulturni dom, namenjen celokupni slovenski manjšini, za svojega, mi je v čast vam izreči svoje globoko spoštovanje in svoj pozdrav.

K temu dodajam še toplo zahvalo, da ste se udeležili današnjega kulturnega praznika slovenske manjšine v tako velikem številu in po tako uglednih zastopnikih državne in deželne vlade, vojaških in krajevnih oblasti. Želel bi videti v tem svečano potrdiv volje vseh tukaj tako odlično zastopanih oblastev, da bi vsaka v mejah svoje pristojnosti in v ozračju pomiritve, ki se postopoma ustvarja, vtisnile reševanju slovenskih kulturnih vprašanj novo smer, skladno z demokratičnimi načeli, na katerih sloni italijanska republika, rojena iz odporiškega gibanja in v soglasju z določbami ustave glede slovenske manjšine, ki je za vse nas državljane republike suprema lex.

Današnji dan je za tržaške Slovence velik dan. Po dvajsetletnem neurju, med katerim smo poleg duhovnega in fizičnega nasilja utrpeli še razdejanje ali izropanje vseh naših številnih ustanov brez izjeme in s tem neprecenljivo moralno in materialno škodo, evo nam zopet vstaja iz ruševin naših prejšnjih kulturnih sedežev ta naš novi Kulturni dom. Po njem je naša manjšina toliko let tako hrepenela kakor po vsakdanjem kruhu. Ker mi Slovenci, čeravno maloštevilni, smo narod brez nepismenih, hlasteč po kulturnem napredku, narod, ki si je obenem svest, da če nam je uspelo preživeti strahotna razdobja naše zgodovine, dolgujemo za to zahvalo navezanosti svoji zemlji in lastnemu jeziku in predvsem enaki kulturni ravni z drugimi narodi, katerim sta bila zemljepisni položaj in zgodovina bolj naklonjeni nego nam.

Ob tej svečani priložnosti gre moja prva misel preživeli in predvsem tistim, ki jih ni več med nami in ki so s svojim požrtvovanjem in mnogi tudi z daritvijo svojega življenja omogočili današnjo slavnost. Ne smemo namreč pozabiti, da če bi slovenske kulturne ustanove na Tržaškem, ustanovljene s požrtvornostjo prejšnjih pokolenj, ne obstajale in ne uspovale, in če bi ne bilo tistih, ki so dali svoja življenja

Pomnoženi orkester Glasbene Matice in pomnoženi mešani pevski zbor «Jacobus Gallus» med izvajanjem Vrabčeve kantate Punt. Dirigira prof. Oskar Kjuder

za njihovo ponovno vstajenje, bi danes ne mogli proslavljati otvoritve tega Kulturnega doma.»

V nadaljevanju svojega govora je dr. Tončič poudaril lojalnost vlade, ki je nakazala določeno vsoto za Kulturni dom, tako kot je bilo določeno s protokolom londonskega sporazuma od 5. oktobra 1954. Poudaril je tudi, da so bila sredstva nakazana z zamudno in da so se med tem stroški občutno povečali. Nato je tako-le nadaljeval:

«... čeravno s tem zneskom ni poravnana niti materialna škoda, ki smo jo utrpeli pod prejšnjim režimom, cenimo to gesto italijanske demokratične republike, ker vidimo v tem njeno voljo, da bi se popravile krivice, ki smo jih pretrpeli. Na drugi strani ravno tako cenimo, kar se je v izpolnjevanju omenjenega londonskega dogovora storilo na šolskem področju, zaupajoč, da se bodo tudi druga vprašanja naše manjšine, med temi tudi vprašanje uporabljanja našega jezika, ki tvori podlago vse naše izobrazbe, reševala v enakem duhu.»

Svoj govor je dr. Tončič tako-le nadaljeval:

«V tem Kulturnem domu ne bo smelo biti mesta za podžiganje strankarskih in narodnostnih sporov, biti bo moral torišče za naše plemenito kulturno tekmovanje, iz njega bomo posredovali italijanskim soščanom in po njih italijanskemu kulturnemu okolju naše kulturne ustvaritve, v njem bomo bolj spoznavali tudi dosege italijanske kulture.»

Ta kulturni dom je bil že v smislu dogovora med italijansko in jugoslovansko vlado namenjen celokupni slovenski manjšini na Tržaškem za njeno kulturno delovanje. V ta namen so tekla pogajanja med slovenskimi osrednjimi prosvetnimi organizacijami v Trstu zaradi ustanovitve skupnega Odbora za upravo slovenskih kulturnih domov. Vse te osrednje prosvetne organizacije so se zedinile, naj bi temu odboru predsedoval jaz. Ta pogajanja so še v teku in niso dokončno zaključena. Spričo neodločljive otvoritve Kulturnega doma pa so osrednje prosvetne: Slovenska kulturno-gospodarska zveza, Slovensko-hrvatska ljudska prosveta, Krožek slovenskih izobražencev in krožek Misel in delo smatralo, kljub nezaključenim pogajanjem, za nujno ustanovitev začasnega odbora.

Slovenska prosveta, ki se je tudi udeleževala gori omenjenih pogajanj, je s svoje strani izjavila, da se sicer veseli nad otvoritvijo tega Doma, da pa se ne želi uradno udeležiti njegove slavnostne otvoritve, dokler se pogajanja, ki niso bila prekinjena, ne zaključijo ugodno.

Mnenja sem, da o razpoložljivosti tega Kulturnega doma za celokupno slovensko manjšino na Tržaškem ne more in ne sme biti nobenega dvoma.»

Ob zaključku svojega govora se je dr. Tončič zahvalil vsem, ki so kakorkoli pomagali pri gradnji Kulturnega doma, arhitektu prof. Mihevcu in njegovim sodelavcem in gradbenikom; govor pa je zaključil z besedami:

«Otvorjam torej ta naš lepi Kulturni dom in mu iz srca voščim najboljši uspeh pri izpolnjevanju njegove plemenite naloge.»

Pogled na dvorano med otvoritveno svečanostjo

Dom je namenjen vsej slovenski manjšini

Orkester in zbor s Proseka-Kontovela med izvajanjem Merkujeve kantate

Slike s svečane otvoritve Kulturnega doma

Župan Franzil, predsednik deželne sveta de Rinaldini, komisar Mazza so skupaj z drugimi gosti in člani začasnega Upravnega odbora prisostvovali slovesni izročitvi ključa

Dr. Oblak, predsednik družbe «DOM» izroča ključ Kulturnega doma dr. Tončiču, predsedniku začasnega Upravnega odbora

V nedeljo popoldne je bila v Kulturnem domu posebna prireditev za profesorje in dijake srednjih šol. Zal, niso na vseh šolah dijake opozorili na ta pomemben kulturni dogodek

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

V soboto, 12. t. m. v Kulturnem domu
krstna in svečana otvoritvena
predstava

Bratko Kreft:

”Po brezkončni poti”

Prizori iz Prešernovega življenja

Režija: Jože Babič

Ponovitev v nedeljo ob 17. uri in od ponedeljka do sobote vsak večer.

Vstopnice so v prodaji vsak dan od 11. do 14. ure pri blagajni Doma in pred vsako predstavo.

Nova telefonska številka gledališča je: 734265

Tržaška avtonomna federacija KPI pozdravlja otvoritev Kulturnega doma

Ob otvoritvi Kulturnega doma je tržaška federacija KPI objavila naslednjo izjavo:

«Slovenski Kulturni dom v Ul. Petronio, ki bo odprt 5. t. m., predstavlja dejanje s katerim se delno popravljajo zle moralne in materialne posledice fašistične politike proti slovenskemu prebivalstvu in njegovim ustanovam.

Realizacija tega doma je sad vztrajne borbe, ki so jo v vseh teh letih vodile antifašistične in demokratične slovenske in italijanske sile našega ozemlja s pomočjo demokratičnega in naprednega italijanskega gibanja in iz tega iz-

hajajočih intervencij komunističnih parlamentarcev v zbornici in senatu.

Slovenski Kulturni dom mora postati središče razvoja kulturne dejavnosti, na razpolago vsej slovenski skupnosti in obenem kraj srečanja med slovensko in italijansko kulturo, ki naj prispeva k medsebojnemu spoznavanju in k mirnemu sožitju naših narodov.

V imenu tržaških italijanskih in slovenskih komunistov pozdravljamo otvoritev slovenskega Kulturnega doma in vabimo tovariše, simpatizerje, prijatelje in vse Slovence, da ga obiskujejo.»

Skupina tržaških arhitektov si je v spremljavi prof. Mihevca ogledala Kulturni dom

Tržaški komunisti proučili izide upravnih volitev

Federacija KPI izraža prepričanje, da se lista Slovenske skupnosti zaveda nujnosti, akcij za ohranitev etničnega značaja devinsko-nabrežinske občine

Ob zaključku tridnevnega zasedanja federalnega komiteja in federalne kontrolne komisije Avtonomne tržaške federacije KPI je bilo objavljeno naslednje poročilo:

Federalni komite in federalna kontrolna komisija KPI v Trstu sta pod predsedstvom tovarišice Laure Weiss obravnavala poročilo o nedavnih volitvah, ki ga je podal tovariš Claudio Tonel. Po široki razpravi sta poročilo odobrila. Glede na vprašanje ustanavljanja pokrajinskega in občinskih odborov sta potrdila stališče, ki ga je KPI zavzela ob volilni kampanji in takoj po objavi volilnih izidov.

Federalni komite obsoja pred vsem javnim mnenjem namere Krščanske demokracije, ki je bila premagana tako na našem ozemlju kot v državnem obsegu, proti ustanavljanju demokratičnih odborov v vseh občinah, kjer so bile volitve in v katerih je treba ohraniti etnični značaj uprav, kakor npr. v Nabrežini, kjer so Krščanska demokracija in razne vlade izvršile širok raznarodovalni načrt. Federacija KPI izraža svoje prepričanje, da se Skupna slovenska lista zaveda nujnosti, da se nada-

ljejo akcije za ohranitev etničnega značaja devinsko-nabrežinske občine in da potrdi sodelovanje s tistimi političnimi silami, s katerimi je do sedaj tvorila široko večino, ki je polnovredno upravljala to občino.

Komunisti Tržaškega ozemlja jemljejo na znanje, da tržaška federacija Italijanske socialistične stranke potrdi svoje obveznosti nasproti volivcem z namenom, da

pripomore k ustanavljanju uprav, ki naj ohranijo na vsem ozemlju vse demokratične pridobitve in da prepriča komisarsko upravo na pokrajini, ki bi že itak težke razmere v mestu in na podeželju še poslabšala.

Za pokrajino je še posebno nujno, da se izdela napreden program, ki naj koristi izključno interesom slovenskih in italijanskih ljudskih množic ter razvoju gospodarstva.

Avtonomna tržaška federacija KPI bo nadalje zastavljala vse svoje sile, da se ne spregleda pomen ljudskega glasa z dne 22. novembra in da se tisti glas spremeni v utrjevanje demokratičnih sil s pozitivnimi rešitvami vseh vprašanih krajevnih ustanov.

oo

Volivcem liste Slovenske skupnosti v občini Devin-Nabrežina

Komunisti občine Devin-Nabrežine so danes objavili lepak, v katerem je rečeno:

«Volivci liste Slovenske skupnosti!

«Krščanska demokracija ne more sestaviti večine na pokrajini. Ni ji

uspelo polastiti se občinskih uprav v Miljah, Dolini in Zgoniku.

«Krščanska demokracija poskuša sedaj s pobočjo svojih zaveznikov polastiti se uprave občine Devin-Nabrežina, da bi tako s se večjo silo nadaljevala raznarodovanje, ki ga je začela izvajati že pred več leti.

«Svetovavci liste Slovenske skupnosti!

«22. novembra ste bili izvoljeni na LSS, zato da se ohrani etnična in demokratična značilnost občine Devin-Nabrežina.

«Večina, ki bo jamčila za to značilnost je možna samo z združitvijo sil liste Slovenske skupnosti s komunisti in socialisti.

«Komunisti in socialisti so za tako večino.

«Prepričami smo, da volivci liste Slovenske skupnosti zahtevajo, naj uprava naše občine ostane v rokah tistih, ki so jo dobro upravljali vsa zadnja leta.

«Delajmo združeni, da prepričamo italijanskim nacionalističnim strankam polastiti se občine Devin-Nabrežina!

Komunisti občine Devin-Nabrežina

Ostale vesti bomo objavili v prihodnji številki.

Uredništvo

ZAHVALA

Začasni odbor za upravo Kulturnega doma v Ul. Petronio 4 izreka iskreno zahvalo in priznanje vsem nastopajočim, vsem številnim sodelavcem, ki so se prostovoljno trudili, da je celoten program svečane otvoritve in ostalih prireditev potekal v redu. Odbor se jim zahvaljuje za požrtvovalnost in jim daje priznanje za trud, ki so ga vsi sodelujoči vložili, da je otvoritev uspela.

Odbor ponovno prosi javnost, naj blagohotno upošteva, da je bil pri vabilih prisiljen računati na omejeno število razpoložljivih mest. Trst, 7. decembra 1964.

Začasni upravni odbor
Kulturnega doma

ZAHVALA
Zahvaljujemo se vsem, ki so našega draga

LAZARJA KURET
ki je po dolgi in mučni boleznih prenehal trpeti, spremili na njegovi zadnji poti in kakor koli počastili njegov spomin.

soproga Alojzija, son Aldo z ženo, hči Eda z možem mali Maurizio in ostali sorodniki.

ZAHVALA
Vsem, ki so spremili na njeni zadnji poti našo drago

LJUDMILO HRVATIC
se najtopleje zahvaljujemo. Še posebno zahvalo izrekamo vašim pevcom za ganljivo slovo.

Soprog Josip, hčeri Divna z družino Chemez in Ada.

ZAHVALA
Toplo se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali od tragični izgubi našega dobrega očeta

JOSIPA ŽERJAL
ter ga spremili k zadnjemu počitku. Zalujoči:
Sinovi in hčere z družinami.

Nadaljevanje

Nesrejemljivi opomini

govora komisarja dr. Mazza bi zelo radi vedeli še to:

Ali je govoril v svojem imenu ali v imenu vlade, katero je na prireditvi zastopal.

In še več:

Ali je govoril v imenu vseh članov vlade «levega centra»?

To, da zastopnik vlade «levega centra» (radi bi vedeli če je izražal mnenje vseh članov vlade, torej tudi podpredsednika Nenija?) poskuša vključevati Slo-

vence našega ozemlja med skupine «alloglottom» in da postavlja slovensko narodno manjšino, ki ne pozna analfabetov, na isto raven kot katalansko, grško in albansko skupnost živečo v Italiji, je že čez mero. Ne rečemo tega zaradi nespoštovanja do

omenjenih skupnosti (ki po drugi strani prav gotovo nimajo teh etničnih značilnosti kot jih imajo Slovenci ali Nemci ali Francozi Doline Aoste), ampak zato; da protestiramo proti nesprejemljivi terminologiji in proti prav tako nesprejemljivi politiki. V Trstu se Slovenci in tudi številni Italijani, ki so bili v «posebnih bataljonih» še spominjajo ravnanja, ki so ga bili deležni prav zato ker so bili «alloglotti» ali «allogeni»!

Na komisarjeve opomine, naj «premostimo komplekse vitiizma» (poudarjamo, da je prav kompleks vitiizma stopnja psihične šibkosti, že naslednja pa je manija preganjanja) in naj «...ne zahtevamo preveč», ni mogoče odgovoriti drugače, kot da se bomo še dalje bojevali, skupaj z italijanskimi resničnimi demokrati in ob polni podpori italijanskega delavskega gibanja, za spoštovanje vseh pravic priznanih po republiški in demokratični ustavi in mednarodnih obveznostih, ki jih je sprejela tudi italijanska vlada, dokler vsa določila ustave in mednarodnih obveznosti ne bodo postala dejanska stvarnost!

Moderna zgradba

portalnimi stolpi, pripetimi z enakim blagom in z dvema sofitoma nad odsko odprtino, stalni okvir scene podobe. Tretja zavesa iz temnordečega moketa se odpira na vagnerjanski način. Gledališke delavnice in skladišča so nameščena ob odru, predvsem pa pod odrom s skupno površino 400 kv. metrov.

Arhitektonska obdelava in fasade

Fasada Kulturnega doma je odraz notranjosti. Funkcionalna notranja delitev prostorov v gledališki del s foyerji, v garderobi trakt gledaliških garderob, v družabne prostore gornjih nadstropij z vmesnim stopniščem kot povezava, je jasno razvidna iz fasade. Velika steklena plošev družabnih prostorov pod bogatim vencem terase garderobni trakt v celoto.

Fasada je obložena z naravnim kamnom iz Hotavelj.

Razsvetljava

Sistem razsvetljave odra je kombinacija klasične rampne razsvetljave z moderno razsvetljavo usmerjenih žarometov, ki jo izpopolnjuje horizontna razsvetljava. Reflektorji so nameščeni na mostu nad odsko odprtino in na obportalnih stolpih. Klasični način nožne rampe pred odsko odprtino, omogoča spodnje osvetljevanje prizorišča, lahko se pa v celoti odstrani, tako da se progrezne v tla.

V vertikalni na obeh straneh in v obeh ložah so nameščeni usmer-

jeni žarometi, vzdolž zadnje stene dvorane pa so v posebni projekcijski kabini nameščeni projektorji in koničasti žarometi.

Pri organizaciji odrske razsvetljave je popolnoma nova uporaba elektronske regulacije. Električar upravlja iz kabine, ki je nameščena v prvem nadstropju na levi strani odra, 108 vodov, ki vodijo do prav tolikih rampnih luči, reflektorjev in žarometov ki se regulirajo posamično ali združeno s 64 regulatorji jakosti od 1000 do 4000 W. Mogoča je barvna zamenjava na razdaljo na 20 fektorjih. Skupna «moč» znaša 132,8 kW.

Varnostna razsvetljava je z 20 vodi napeljana v vse gledališke prostore. Energijo dobiva iz baterij s 106 elementi, ki zagotavljajo zadostno razsvetljava za 3 ure v primeru prekinitve ali okvare električnega toka.

Ogrevanje, ohlajevanje in prezračevanje

Dvorana, oder in del vhodnega foyerja in foyerja parterja so opremljeni s klimatsko napravo, se pravi, da se segreti ali poleti hlajeni zrak, ki je primerno tudi ovlažten in očiščen, vpihava v te prostore, slab zrak pa se istočasno črpa.

V dvorani je mogoče v zimskem času pri -5°C ali 80 odst. relativne vlage unanjosti doseči +18°C in 50 odst. vlage, poleti pa je pri zunanji temperaturi +32° in 50 odst. relativne vlage, mogoče v notranjosti doseči +26°C in 55 odst. relativne vlage.

Hlajenje prostorov se vrši z vodo iz starega vodnjaka na zemljišču, ki ima konstantno temperaturo %12°C, in s hladilno napravo z direktno ekspanzijo plina Freon 12.

Automatično se regulira zimska in poletna temperatura in vlaga za dvorano posebej ter za foyer in oder posebej.

Foyerja balkona in dvoranica sta ogrevana z aerotermi z možnostjo izmenjave zraka, poleg tega sta opremljena s posebno ventilacijsko centralo za umetno prezračevanje.

Ves trakt garderob za igralce, mizarske delavnice in knjižnica se ogrevajo z navadnimi radiatorji. Garderobe brez direktne ventilacije se prezračujejo s posebno ventilacijsko napravo. Hkrati se pozimi zrak za te rostore in za bar tudi ogreva.

Ker se vsi prostori ne bodo vedno istočasno uporabljali in zato ni treba vseh ogrevati, se ogrevanje da razdeliti na več delov. Celoto zase sestavljajo dvorana, foyerji, oder in stopnišča, je pa mogoče tudi pri tem do zadovoljujoče mere izolirati samo oder za vaje, ne da bi bilo treba ogrevati ostale prostore. V drugi skupini je trakt za igralce, delavnice in knjižnico, ki bo ogrevan tudi podnevi.

Iz sredstev, ki so bila nabrana med tržaškimi Slovenci, so bili honorirani umetniki za že opisane osnutke ali izdelke, so bili plačani obrtniški stroški za izvedbo teh del in nabavljeni vsi lëstenci iz muranskega stekla, razen velikega nad reprezentančnim stopniščem v foyerju parterja, katerega so darovali rojaki iz Amerike.

Sfiligoj

demokristjani kaj obljubili za usluge, jim jih je napravil. In vsem je znano, da niso demokristjani niti z mezincom niguili v prid Slovencem. In kljub temu je on ponosen na te usluge ter izjavlja, da je pripravljen na nadaljnje sodelovanje z njimi.

Vse to, kar je dr. Sfiligoj šele sedaj zapisal, je bilo znano že prej. Tudi «Katoliški glas» je pozval goriške Slovence, naj volijo za italijanske demokristjane.

Žalostne vesti iz Boljunca

Lazar Kuret

Ljudmila Hrvatič

Josip Zerjal

Pred dvema tednoma je smrtna kosa hudo zamahnila in pokosila kar tri vaščane Boljunca.

Umrli so:

Lazar Kuret, star 64 let. Bil je član komunistične partije. 35 let je delal pri STANDART. Pred tremi leti je stopil v zasluženi pokoj. Delo v nezdravem okolju mu je sicer že pred mnogimi leti spodkopalo zdravje in večkrat se je moral zateči v bolnico. In sedaj je po mučni boleznih preminul.

Pokopali so ga 25. novembra.

Ljudmila Hrvatič, dolgoletna mlekarica, ki smo jo vsak dan srečavali na tržaških ulicah, živahna in pogumna žena, stara 60 let je prav tako legla v prerani grob. Pokopali so bil 25. novembra.

Josip Zerjal je bil čvrst, šaljiv možakar. Star 83 let se je vozil na delo z biciklom. Nedvomno bi ga bili zaman iskali doma. Mnogo prej bi ga bili srečali na polju. Mahoma je omahnil in odšel za vedno. Preminul je v tagični cestni nesreči nedaleč stran od rodne vasi in svojega polja, ki ju je tako ljubil. Pokopali so ga 26. novembra.

Naj bo vsem trem dragim boljunskim rojakom rahla domača gruda, vsem žalujočim pa naj bo v uteho tudi naše iskreno sočustvovanje!